

Kees Jiskoot

Dankwoord bij de aanvaarding van de Aleida Schot-prijs 2013

Kees Jiskoot (1933-2015) groeide op in Goes, studeerde geneeskunde in Utrecht en was korte tijd gouvernementsarts in voormalig Nederlands Nieuw-Guinea. Vanaf 1964 keerde hij terug naar zijn geliefde Zeeland, eerst als huisarts in Terneuzen, later als verzekeringsarts in Goes. Omdat hij zich het lot van dissidenten in de Sovjet-Unie aantrok en protestbrieven aan de verantwoordelijke autoriteiten wilde kunnen sturen volgde hij in 1977 een schriftelijke cursus Russisch. Tien jaar later kwam hij door toeval – naar aanleiding van een poëziewedstrijd uitgeschreven door NRC-Handelsblad – tot het vertalen van een Russisch gedicht. Vanaf 1996 verschenen zijn vertalingen van Fjodor Tjoettsjev, Michail Lermontov en anderen in het tijdschrift De Tweede Ronde, vanaf 2000 ook in het Tijdschrift voor Slavische Literatuur. Met zijn vertalingen van Larisa Miller introduceerde hij haar werk in het Nederlandse taalgebied. Naast zijn vertalingen publiceerde hij light verse. Voor deze ‘lichtgedichten’ ontving hij in 2003 de Kees Stipprijs. VertaalVerhaal dankt Barbara Jiskoot voor haar hulp en voor de toestemming dit dankwoord hier te publiceren.

Dankwoord bij de aanvaarding van de Aleida Schot-prijs 2013

Dames en heren,

Allereerst gaat mijn hartelijke dank uit naar het bestuur van de Aleida Schot-stichting en haar jury die mij, een verslaafde aan het vertalen van Russische poëzie, tot mijn grote verrassing met de eervolle Aleida Schot-prijs 2013 begiftigd heeft.

Maar wie heeft u bekroond? Een moordenaar. ‘Poëzievertalers zijn moordenaars, zij presenteren ons een lijk,’ schreef de vorig jaar helaas overleden Gerrit Komrij in zijn prachtige boekje, *De muze in het kolenhok*. Daarin legt Gerrit regel voor regel een drietal vertalingen van Hölderlins gedicht, ‘Hälfte des Lebens’ op zijn snijtafel. Zijn ontleedmes laat daarvan weinig heel, niet één van die vertalingen kan genade vinden in zijn ogen. Hij voegt daaraan toe: ‘Het vertalen van poëzie is schermen in een spiegel, een schijnbeweging, muziek van ketels, niet van serafijnen.’ Iets minder ontmoedigend mag ik zelf het vertalen van poëzie graag vergelijken met deelname aan de moordende autorace Parijs-Dakar waarin je vertrekt aan het stuur van een glimmende Rolls-Royce, in de hoop dat je, ten eerste, de meet bereikt, en, ten tweede, dat de vorstelijke allure van dit voertuig bij aankomst nog steeds zichtbaar is, ondanks het verlies van een enkel spatbord, gebarsten koplampen en geblutste portieren.

Nog even terug naar Komrij in hetzelfde boekje, waarin hij zegt: ‘Laat af van vertalen [...]. En wie ondanks alles eigenwijs wil zijn: wees onbetrouwbaar, als de poëzie zelf. Wees brutaal. Brutaal als de dichter.’ Nou, brutaal ben ik geweest, want de race met die Rolls-Royce heb ik ook nog eens gereden zonder geldig rijbewijs, te weten een gedegen universitaire opleiding in de Russische taal en letterkunde, afgerond met een doctoraal examen. Mijn kennis van het Russisch, met name mijn spreek-en luistervaardigheid, vult amper een vingerhoed. In der Hälfte meines Lebens, in 1977, toen nog huisarts in Terneuzen, begon ik als een echte ‘home-trainer’, in de letterlijke betekenis van dat woord, aan een schriftelijke cursus Russisch en dat in een Zeeland waar zich sinds een bezoek van Peter de Grote, drie eeuwen geleden nauwelijks één Rus heeft vertoond, die mijn wankele schreden op het doornige pad van zijn taal, onder het ferm hanteren van de knoet, had kunnen schragen. Het kunnen lezen van Russisch proza, een van mijn leerdoelen, met name dat van Anton Tsjechov, gaf me veel voldoening. Van het bestaan van Russische poëzie van belang bleef ik evenwel onkundig tot 1987, toen *NRC-Handelsblad* een poëzievertaalwedstrijd in acht talen uitschreef, waaronder ook een Russisch gedicht, nl. Tjoettsjevs beroemde gedicht ‘Silentium’, dat ik zo prachtig vond, dat ik er mijn melktanden in zette, het vertaalde en inzond. Mijn vertaling was, zoals de jury mij berichtte, bij de beste tien op tachtig inzendingen geëindigd. Voor mij was dat een opsteker van jewelste: ik bleek over een tot dan toe verborgen talent te beschikken! Nu geviel het dat ik in die tijd, eind jaren tachtig, ook de *Sonnetten* van Shakespeare ontdekte, prachtige, maar pittige stof, die ik pas dichterbij me kon brengen door ze, je bent Zeeuw of niet, een kleibewoner, als het ware in te polderen door middel van een

eigen vertaling. Ik heb alle 154 sonnetten vertaald en alsof dat nog niet genoeg was, ook maar Shakespeares 'Venus en Adonis', een juweel van een lang verhalend gedicht. Pas na deze leerschool in vertalen waagde ik me aan Tsjoevtsjev, mijn eerste liefde, en ontdekte vervolgens Lermontov. Een openbaring voor mij! Dat was pas stuff voor de vertaalverslaafde die ik inmiddels geworden was! Maar ja, langzamerhand wilde ik wel eens weten of mijn proeven van vertaling van diens gedichten iets om het lijf hadden en ik stuurde mijn Lermontov-verdietsing half 1995 schroomvallig op naar een echte slavist en vertaler, Marko Fondse, van wie ik pas een half jaar later antwoord kreeg. Marko schreef mij dat allerlei gezondheidsproblemen en medische onderzoeken hem verhinderd hadden zijn gedachten op een rij te krijgen en me terug te schrijven.

Hij liet zich lovend uit over mijn probeersels, maar had die zekerheidshalve ter hand gesteld aan enige kundige vertalersvrienden van hem, Anne Stoffel en Peter Verstegen. Peter, evenals Marko redacteur van het helaas verdwenen kwartaalblad *De Tweede Ronde*, zorgde voor plaatsing in het zomernummer 1996 van dat blad voor een ruime selectie uit mijn Tsjoevtsjev- en Lermontov-vertalingen.

Naderhand vergreep ik mij aan vele andere Russische dichters, zoals Boenin, Chodasevitsj, Brjoesov, Jesenin, om er enkele van te noemen. Mijn lezers waren, als steeds, enkele vrienden, een broer en mijn kinderen. Sommige vertalingen vonden hun weg in *De Tweede Ronde*, het *Tijdschrift voor Slavische Literatuur* en de *Spiegel van de Russische poëzie*. Tot mijn vreugde mocht ik beleven dat de uitgeverijen Benerus in Antwerpen en Pegasus in Amsterdam de uitgave aandurfd en van resp. mijn Lermontov-, Miller- en Jeseninvertalingen. Ik ben deze uitgeverijen daarvoor zeer erkentelijk.

Deze ontboezemingen van een pleziervertaler, een hobbyist, mogen volstaan.

Pleziervertaler, ja, maar een gewetensvolle, die bij zijn eenzame arbeid, zijn aangename zelfkwekking, voortdurend de hete adem van de groten onder de vertalers uit het Russisch in zijn nek gevoeld heeft en nog voelt. Dat zij mij, een amateur, welwillend in hun kring hebben opgenomen, mijn vertalingen beurtelings lovend en lakend, is een niet genoeg te waarderen stimulans voor me geweest om door te gaan met vertalen, een goedaardige verslaving waar je oud mee kunt worden, zoals u voor u ziet.

Hoewel ik, gelooid door het leven, intussen het blozen verleerd dacht te hebben, sta ik dankzij Lermontov, Miller en Jesenin met een diepe blos op de wangen op dit erepodium in plaats van op het door Gerrit Komrij voor poëziemoordenaars beoogde schavot. Mogen de slavist-vertalers Aleida Schot, Marko Fondse en ook Charles Timmer (die Jesenin onvertaalbaar achtte) vanuit hun hemel goedgunstig op mij neerzien.

Ik dank u voor uw aandacht.